

AKTIESELSKABET FØROYA BANKI

Hovedkontor: THORSHAVN Stiftet 1906. Afdeling: TRANGISVAAG

AKTIEKAPITAL OG RESERVER KR. 900.000.

Bankforretninger af enhver Art udføres.

Kontortid 11—3. Lørdag 11—2.

Tip-Top harraklædningar og frakkar

eru vakrastir, halda longest og eru biligastir eftir máti.

J. O. Reinert,
Tórshavn. - Telf. 328.

Havnarbasarurin

hefur nógvar góðar, vakrar og biligar vörur, vælhóskandi til jóla-gávur og tilfíkt. Umframt hava vit vörur til húsbúðs frá 45—95 oyr. — Meturvörur, medium og stout frá 40—95. Blomstrugt og ternugt stoff 65—140, silki frá 95—330 oyr. pr. m.

Tygum fáa besta úrslit við at keypa í Havnarbasarinum.

NB.! í jolamánaðinum gevst avsláttur við keyp yvir 10 kr.

„Krossur“ heldur størsta bragð arbeidaranna vera, at hann er við at siga frá sær hjargandi felagsskap við hundraðtúsindir av starvsbrøðrum.

Hví gera „Krossmenn“ hetta? Hvør skal hava profittin við týnanini av arbeidaranna stríðs-megi?

Vit liva í eini tíð, hvar ið stórmannslæti, landatøkugirnin harðveldis hugurin hjálvað inn í nasjonalismu fer sum eitt harðveður yvir verðina.

Vit siggja, hvussu stórmannslætið, harðveldisharrarnir í nasjonalismunnar navni knasa og týna arbeidaranna felagsskap, knasa alt frælsi at tala og skriva og arbeiða eftir yvirbevisninginum — sál og samvitsku.

Hesa stórmanna nasjonalismu hava vit hildið verið eina ómøguligheit í Norðanlondum, særliga ræður hetta, tá talan er um Føroyar.

Men gakk!

Eitt blað í Føroyum hefur gjørt seg til talsmann fyrri ta nasjonalismuna, sum hefur til fyrstu hermannsgerð:

Týnan av arbeidaranna lands-rikis- og alheimsfelagsskapi.

Í seinasta »Krossi« finst ikki minni enn í 3 greinum hevjað gleðimerki á fulla stong yvir, at tað ikki er eydnast at fylkja allar Føroyingar við danskar arbeidarar og harvið við allar norðlendskar og alheims arbeidarar.

I teirri eini greinini syngur hann:

»Í Havn er gott fólk« . . . tí tað »frættist aftur um nakað, sum merkir, at góður føroyskur mergur er í Havnarfólki við tað, at Havnar arbeidsmannafelag hefur frásagt sær at geva seg inn undir »De samvirkende Fag-

forbunde« í Danmark. Hetta er vert at geva gætur, tí her sæst, at føroyingar enn eru so stinnir, at teir heldur forsaka, enn at geva seg í tjóður fyrri skuld móguligan peningavinnig.»

Tann peningaliga vinning, »Krossur« her skjýtur til, er sjálvandi: botan av figgar-korum arbeidaranna við: lon-hækkan og stovnan av arbeidarafyrirtekum og tilfíkum, sum kann fáast í lag við felagsskapi við donsku, norðlendsku og alheims arbeidararnar.

At arbeidararnir siga frá sær henda vinning og bata, rópár »Krossur«, blað sjálvstýrismanna, hurrá fyrri.

Hvor ið fer avstað við, ella rettari, framvegis sum higartil verður at behalda tað, sum teir føroysku arbeidararnir skulu siga frá sær at taka ímóti við donsku arbeidaranna hjálp — tað skulu føroysku arbeidararnir einki lag leggja í at spyrja um, heldur »Krossur«. Tað eigur at vera teim nóg mikið, at tað eru vinirnir og hjartabørnini hjá »Krossinum«, ið koma at hava fyrirummin, sleppa at sita við troðið — arbeidararnir kunnu saktans tá rópa eitt nasjonalt hurrá við berum baki.

Á, vesela vesældómur og raklendi hjá sjálvstýrisruguni. At hon skal vera komin so illa á hold, at hon einki annað veit sær at taka til fyrri at halda fótafesti, enn at eggja arbeidarunum upp í eina sjúkliga

nationalismunu — sum einki annað er enn ein láturlig imperialism — og fáa hann at geva donsku starvsbrøðrum knýttnevan í andlitíð. Stórmanna nationalismi í Føroyum! Láturligt.

Lát okkum siga »Krossi«, at hinir føroysku arbeidararnir verða allir at fata, at hin einasta og sannu tjóðskaparkensla til eina og hvørja tíð vil virða tjóðskaparhugin hjá øðrum. Tí vil tað altíð verða soleiðis, at annaðhvørt tað er talan um danskan, norskan, svenskan arbeidara, vil tað vera langt frá honum at leggja fannanum tjóðskaparhugi — føroyskari nationalkenslu eitt einasta hálm-strá til meina. Tvørturímóti! Arbeidararorslan hefur altíð givið fult bog, fult frælsi fyrri allari sannari tjóðskaparkenslu. Hetta veit »Krossur«. Men tað er heldur ikki hin føroyska tjóðskaparkensla, sum »Krossur« er eymur um, heldur man tað vera uppgávan at vera látur-verjan fyrri teir »stóru«, sum leggur honum tey óvildnu álöp á arbeidaranna felagsskap í pennin í hesum døgum.

Men hetta hava arbeidararnir í Føroyum uppdagað. Tíðin, vóna vit, vil koma at sýna hetta.

Tann troytti fiskimaðurin krevur sín rætt?

Tú fátæki fiskimaður á Føroya-lands steini býr, reis hovevur upp og lit teg um; manst tú ikki siggja, hvat nú er í gerð? Krevj tín rætt, áður tað verður ov seint. Nú hava vit sæð kontraktina sum reidarafelagið okkum býður. Hevur hon verið ring fyrr, nú er hon hvaðna verri; nú skulu vit lúta og boyggjast til jarðar.

Tann mergur, ið hesar oyggjar hefur vart, hann skal nógvast meir og meir, til hann með alla skal leggjast í dvala. Vit sigla út á hav við hesum neyðars »líkkistum«, sum nógvar — nú flóta, tí tað má mangur við mæra sanna, at teir eru so ringar, at neyvnan fáa tær sín líka. Eg skal til vitturligheit bera eitt lítið dómi um, hvussu góðar ið summar sluppur eru. Eg var í árinum fyrri fyrrarið við einum skipi, ikki skal eg nevna tað enn. Vit fóru avstað. So leingi, sum vit høvdu gott veður, bílaði einki; men tá ruskveður kom, fór hon at leka. Vit komu tú yvir. Tá slitaði stakið, so vit máttu inn til Reykjavíkar. Inni á havnini lak hon so illa, at vit máttu pumpa døgliga. Vit fóru út aftur til fiskari. Tá bar av. Eini 3—4000 pumpuslog eina 4 tímars vakt — so á fjórðin mátti haldast við hesum vána skipi. Vit komu á beding á Tvøroyri; tá lak hon úteftir, tá hon var komin at standa á turrum. Hvat sóu vit? Jú kjalarborðið var at kalla burt, tí hvar vit knívin rendu, fór hann undir hólkin. Onkur av manningini, ið hetta lesur, kennist vist við hetta. Og tú neyðars fiskimaður, hvor skuldi boðini borið, kom tú

ikki heim aftur av hesi feigdarferð?

Hetta er gott at bjóða til tað fólk, sum so trúliga hefur stríft fyrri sínum. Hvar er ognin? Longri og longri verður man sogin at bakkannum. Ikki veit ein, nær ein verður útrikin. Einki býðst, um maðurin missir sína hálvu fortjenastu líka sum vit, ið mistu allan tann fyrri túrin og einki fingi fyrri hann.

Soleiðis má man lúta. Á eftir ár, ið gongur, verri vísur tað seg at bliva. Eina ferð enn rópi eg á tykkum, neyðar fiskimenn: Í ár er at handla, meðan tíð er, antin er at krevja sín rætt, ella megu allir leggja seg niður at doyggja, tí nú sum er, kann eingin liva. Ein fátækur fiskari, ið fer um várið, hefur eina fortjenastu — yvirhovur er 500 kr. høgt sett. Hann eigur nógv born, tey mugu føðast, meðan hann er burtur. Tá hann kemur aftur, er tað mesta brúkt til at metta teir neyðar mennar. Hann hefur rentur og ávdrátt at betala, skalt og sjúkkrakassa. Hvar skal hann fáa tað frá? Er hetta ikki eitt syrgiligt bífel, vit hava her heima á Føroya landi, neyð og armóð eru gestir. Tað fólk, sum veksur upp, skal líða undirrenning, av tí at maðurin skammast við at fara biddaragongd.

Tí megu vit standa saman sum menn og spenna bogen so langt, sum strongurin røkkur, og ikki gera, sum hini árinu er gjørt, slita okkum sundur. Eitt so fámént fólk sum fiskararnir í Føroyum mugu ikki berjast sínámillum, men aftur standa saman. Tann rætt mugu vit aftur krevja, at vit mugu sjálvir sleppa at velja okkum formann, tá ið formannstíðin er úti.

Latið ikki klandur og hal verða okkum fiskimennum at skaða, men aftur í semju motast,

tí at ein státtur skal berjast móti sær sjálvum, hóskað ikki tyri okkum, tí allur rættur má okkum aftur mola. Nú er ikki livandi her á hesum klettum fyrri fiskimannin. Hava vit ikki tann sama rættin, vit sum so trúliga fyrri hesum borgum hava barst og so mangan stóran mannin gott av tí neyðar 7-punda blýggjium, sum drigið verður upp frá havsins botni. Træla-merkið stendur á bakinum á okkum, tá ið vit einaferð fara frá snorinum. Gikt er tann pensjón, ið aftur verður fingin, tí má eitt annað skil koma.

Hetta er ov gamalt nú í tíðini at brúka, eina drift, ið stendur 100 ár aftanfyrri allar aðrar fiskidriftir.

Tó, nú er linan, ið aftur koma skal. Men ikki tann, sum í Grønlandi av nógvum verður drivin. Línuspelið verður antin tveitt uppá land ella ikki brúkt, men fólk verður sett í bátarnar til at draga linuna inn. Í ár í Grønlandi bleiv byrjað á einum 200 fanna dýpi. Tað er ikki stuttligt at leggja á einum lítlum báti og draga hesa tyngdina við berum hondum upp frá havsins botni.

Henda driftin má kvælast, meðan tíð er til tað; fólk ið er ov nóg, og skipini ov fá. Við einum skipi, sum hefur línuspel og tekur eini 800 til 1000 skp., eru einir 15 menn nokk; her kunnu vit siggja, at tað ber ikki til at yvirbyrja tey við fólk, so at línuspelið má standa fyrri einki. Vit mugu fá onnur skip, skip sum hóska nú í tíðini, og ikki lata hvarja nasjón, ið Føroyingin sær, siga: Á, tú neyðar Føroyingar.

Tú fiskimaður, tað er einki í hesari kontrakt, ið høpi er í. Nú má tann dagurin koma, sum so leingi hefur úlmað undir øsku, tað er at seta kross yvir

Grái-táttur.

Fyrsti táttur.

Tað var um eina miðja nátt, mánin í Gøtu skín.
Líggjas vaknar í sínari song,
hann fram á gólvið trín.

Niðurlag:

Nú siglur Líggjas
við sín fríða knor
fyrri Klakk og Gøtunes
at verja bóndans jørð.
Nú siglur Líggjas.

Talar hann á ein lítlan svein,
Lias Sofus, tey kalla:
»Kynd tú vitar á Mjóvanesi,
á Tirli og Støðlafjalli.«

Bóndur sóu vitarnar,
á Eysturoynni brunnu;
Kirkjubommenn og Nólsoyinger
hvør um annan runnu.

Nú var ei at dvølja á fótí,
Hildurshannar láta.
Kvittaðu so til Gøtu norður,
moyggjar og møður gráta.

Kvitta teir til Syðrugøtu,
har skal fylkjast líðið;

summir sigldu, og summir róðu,
aðrir runnu og riðu.

Líggjas greiðir koppum frá,
lýsir miklan vanda:
»Kongsins menn og sendiboð
á Myrkjanoyri standa.

Her er komið bræv og boð
við posti norðan úr Bø:
Teir skulu taka eitt runduki
frá Hans á Biskupsstøð.«

Tað er henda sama morgun,
Líggjas býðst til ferðar,
Norsklóg í hondina
og Gráubók um herðar.

Tá ið hann fór av durum út,
hann heilsar síni frú:
»Hann skal mangur bleikur líggja
í morgin riður av búð.«

Gongur hann til strandar oman,
kappar í holum floyndu;
rífur hann upp tær neystahurðar,
ið bóndaknorrin goymdu.

Tóku teir út bóndaknorrin,
út í kláran dag;
tá vaks gras á barkanum
og mosi á hvørjum knæ.